

טקס משואות מוסינזון

יחידה ראשונה: הכרת המושגים ודילמות חברתיות

פעילות זו מפנה את תשומת לב התלמידים לטקס ממלכתי שהפך מסורת ביום העצמאות - הדלקת המשואות בהר הרצל במעבר מיום הזיכרון ליום העצמאות. האנשים שנבחרים מדי שנה להדליק את שתיים-עשרה המשואות נבחרים מתוך שורות העם בשל תרומתם למדינה ולחברה. הטקס מדגיש את העובדה שגם ל"אנשים פשוטים" יכולה להיות תרומה ייחודית ומשמעותית. ביחידה זאת יתוודעו הילדים להליך הבחירה של מדליקי המשואות ולמעשים שונים של אנשים שהביאו אותם למעמד המכובד הזה. יחידה זו משלבת, אם כן, טיפול באקטואליה, מעורבות חברתית וציונות.

שיקולים בבחירת הנושא :

במסגרת הפעילות בכיתה לקראת יום העצמאות יתוודעו התלמידים לאנשים שפעילו תם למען החברה והמדינה זכתה להכרה ולהוקרה, והם התכבדו בהדלקת משואה בטקס הפותח את אירועי יום העצמאות, טקס המתקיים מדי שנה. בדרך כלל עוסקים בכיתה בדמויות מופת מוכרות ומפורסמות וסוקרים את פועלן והשפעתן על העם והמדינה. ביחידה זו בחרנו להציג אנשים בלתי מוכרים, שתרומתם לחברה ולמדינה נחשפת לראשונה לציבור הרחב באמצעות הטקס. זו הזדמנות נאותה לעסוק באקטואליה ולעודד את הילדים למעורבות בחיים הציבוריים במדינה.

הוראת היחידה

הזמן הקצר בין פסח ליום העצמאות אינו מאפשר עיסוק רב בנושאים הקשורים ליום העצמאות. אנו ממליצים, אם כן, לעסוק ביחידה זו בתקופה של יום הזיכרון ליצחק רבין. העיסוק באנשים שתורמים למדינה יפה גם לימים אלה.

מהלך ראשון, כפי שיפורט בהמשך, לכוון את התלמידים לצפות בטקס של הדלקת המשואות ביום העצמאות, ולהמשיך בלימוד היחידה לקראת יום העצמאות. כך ייווצר קשר ממשי בין הלימוד לבין המציאות.

פעילות ליום רבין - היכרות עם המושגים ופעילות דילמה

מטרות בתחום התוכן :

היכרות עם טקס הדלקת המשואות: מטרותיו ומהלכו.

מבררים במילון מהי משואה.

הבירור יכול להיעשות באמצעות ויקי מילון: <http://he.wiktionary.org/wiki/> או באמצעות מילונים מודפסים או מילונים אחרים ברשת כגון 'רב מילים': <http://www.ravmilim.co.il>

מחפשים מידע על הערך משואה - באנציקלופדיה מקוונת, כגון ויקיפדיה: <http://he.wikipedia.org/wiki>

לבחירה: מבקשים מהתלמידים לחפש באתרים ובעיתונים מקוונים ומודפסים כתבות וצילומים על נושא הטקס ועל מדליקי המשואות בשנה הנוכחית.

צפייה בסרטון על טקס הדלקת המשואות

הערה דידקטית: סרטונים ביוטיוב יורדים לפרקים מן הרשת. אם הסרטון המטופל בחלק זה של היחידה לא יימצא בזמן לימוד היחידה, אפשר בהחלט לאתר סרטון אחר של הדלקת משואות ביום העצמאות. השאלות העולות מן הסרטון לא ישתנו מהותית עם שינוי הדמויות המדליקות את המשואות.

מקרינים את החלק הראשון של הסרטון בפני התלמידים ועוצרים מיד אחרי הדלקת המשואה ע"י טלאל פילו ואמנון לביא <http://www.youtube.com/watch?v=7fFpXXtcd9s&feature=related>

בעקבות הצפייה משוחחים במליאה: מי הם מדליקי המשואה בסרטון? מדוע נבחרו להדליק משואה? ממשיכים בצפייה בסרטון - הדלקת המשואה ע"י ד"ר אברהם יצחק.

שואלים את התלמידים: על מה 'נואם' מדליק המשואה? מה אפשר להסיק מדבריו על המטרה של האירוע? נשיאה על נס של התרומה לחברה במגוון דרכים. מבררים למה ד"ר אברהם יצחק ראוי להדליק משואה, מה הוא עשה שמגיע לו הכבוד הזה.

צופים בסרטון עד סופו. שואלים: מה הכי מרשים בטקס? משוחחים על האופי של הטקס (הזמן - מעבר מיום הזיכרון ליום העצמאות, מדליקי המשואות, המוזמנים, השידור החי בכל הערוצים, המקום שבו הטקסט נערך).

טקס הדלקת המשואות ביום העצמאות טקס יום העצמאות הממלכתי מתקיים מדי שנה בהר הרצל בירושלים. הטקס מציין את סיום אירועי יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ואת פתיחת חגיגות יום העצמאות. לטקס מוזמנים נשיא המדינה, שרים, חברי כנסת, אורחים מהארץ ומחו"ל. הטקס החגיגי הזה מועבר בשידור ישיר ברדיו ובטלוויזיה. בטקס יש כמה חלקים קבועים, שחוזרים מדי שנה באופן דומה. אחד החלקים הוא הדלקת המשואות. כל שנה נבחרים שניים-שלושה אנשים, כמספר שבטי ישראל, להדליק את המשואות. בכל שנה עוסק הטקס בנושא מרכזי אחר, כגון: הישגים במדע, הצטיינות בספורט או ביצירה, התנדבות למען החברה. כמה חודשים לפני יום העצמאות מתפרסמת באמצעי התקשורת הזמנה לציבור להציע מועמדים להדלקת המשואות המייצגים בפועלם ובהצטיינותם את הנושא של הטקס. ועדה ציבורית בוחנת את ההצעות ובוחנת את מדליקי המשואות לאותה שנה. הדלקת המשואות היא ביטוי להכרת תודה ולכבוד למדליקי המשואות, הערכה של המדינה על פועלם.

יחידה שנייה: דילמות סביב טקס הדלקת משואות

טקס זה בא לשדר אחדות והרמוניה, אך לעתים המציאות מורכבת יותר. בטקס של שנת 2003 נמנתה עם משיאי המשואות נעמי נלבנדיאן, בת לעדה הארמנית בישראל, בזכות פעילותה כאחות במחלקת שיקום בבית החולים "הדסה". נלבנדיאן רצתה להזכיר את רצח העם הארמני בטקס, אולם הופעל עליה לחץ להצניע זאת, כדי שלא לפגוע ביחסי ישראל-טורקיה.

בשנת 2004, הוחלט שהטקס יערך בסימן הישגי הספורט הישראלי. הוועדה לבחירת משיאי המשואות, בחרה משיאי 11 משואות, ואת זהות משיא המשואה הנוספת הוחלט להשאיר לבחירת הציבור באמצעות מסרונים (SMS). שיטת בחירה זו עוררה ביקורת על הוועדה. הציבור בחר באלי אוחנה להדליק את המשואה. [2] משהתברר שמיקי ברקוביץ' אינו בין משיאי המשואות, שוב התעוררה ביקורת ציבורית. לבסוף הוחלט לצרף את ברקוביץ' לרשימת משיאי המשואות.

בשנת 2005 נערך הטקס בעיצומו של המאבק סביב תוכנית ההתנתקות. יו"ר הכנסת ראובן ריבלין, שהיה ממתנגדי התוכנית נשא במחאה נאום בעל אופי פוליטי. [3] דבר זה הקים עליו ביקורת על כך שהוא מנצל את הבימה שניתנה לו מתוקף תפקידו בטקס ממלכתי לצרכים פוליטיים.

בשנת 2011, במהלך טקס יום העצמאות ה-63, התפרצו לבמה המרכזית יואל שליט, אחיו של גלעד שליט וחברתו יערה וינקלר בצעקות "גלעד עדיין חי". שוטרים פינו אותם מהבמה. בין הצועקים היו גם כמה פעילי ארגון "מטה החברים של גלעד". [4] באותו טקס הדליק משואה הרב שמעון רוזנברג, סבו של מוישי הולצברג ניצול מתקפת הטרור בבית חב"ד במומבאי ובצעד שעורר מחלוקת שינה מסיום נוסח הדלקת המשואה המקובל ואמר "לתפארת מדינת ארץ ישראל" כמו כן הזכיר את עניין משיחיותו של הרבי מלובביץ'. מאידך ספג רוזנברג ביקורת גם מכיוון חסידות חב"ד, שאינה מזדהה אידאולוגית עם הציונות. [5]

בשנת 2012, במהלך החזרות לטקס המרכזי, נהרגה סג"מ הילה בצלאל, דגלנית מחיל הרפואה ונפצעו שבעה חיילים, כתוצאה מקריסת גשר התאורה שהקיף את הרחבה. [6] הוריה של סג"מ הילה בצלאל, הדליקו בטקס באותה שנה משואה לזכרה, בצוותא עם יושב ראש הכנסת ריבלין.

לקראת יום הדילמה יבחר כל צוות מחנכים (לפי שכבות), דילמה הקשורה בטקס, במי שיאי המשואות או בנושאי הטקס ובעזרת צוות טקס המשואות יבנה מערך דילמה לדיון עם התלמידים.

עיצוב הטקס

מטרת הטקס

1. להעמיק את הידע במושגים הקשורים ביום העצמאות.
2. עידוד מצוינות שייכות וגאווה יחידה.

מספר משואות - 12

בחירת נושא הטקס:

וועדת הטקס תבחר את הנושא המרכזי.

בשנת הלימודים תשע"ו הנושא הנבחר יהיה "ערכים מובילים בכפר הנוער מוסינזון".

במסגרת שיעור חינוך, (במהלך חודש ינואר), יציעו התלמידים ערכים מובילים בבית הספר. כל כיתה תגבש רשימה סופית של 12 ערכים מובילים.

וועדת הטקס תאסוף את הרשימות מכל הכיתות. 12 הערכים שיקבלו את מספר ההצבעות הכי גדול יבחרו כערכים מובילים.

רשימת הערכים תוצג לכל תלמידי בית הספר.

התלמידים יתבקשו להציעה מועמדים להשיא משואות שפעילותם, הישגיהם החברתיים או הלימודיים או תרומתם מייצגים את אחד הערכים מהרשימה. את המועמדים ניתן יהיה להציע עד אמצע חודש פברואר, כשבמהלך תקופת הבחירה יתקיימו שיעורי חינוך, והפסקה פעילה במטרה לעודד השתתפות פעילה של כמה שיותר תלמידים.

מבין המועמדים השונים תבחר וועדת הטקס את 12 משיאי המשואות. חשוב לציין כי הוועדה יכולה לבחור יותר מתלמיד אחד להשיא את אותה משואה.

הכנת הנאומים של משיאי המשואות:

אחרי בחירת הנציגים יתקיימו מפגשים קבוצתיים ואישיים עם חברי וועדת טקס משואות כדי לכתוב את הנאומים לטקס.

לקראת הטקס:

שמות מדליקי המשואות יפורסמו באתר בית הספר. יש כוונה ליצור סרטונים קצרים על כל אחד.

מבנה הטקס:

הטקס יתקיים בשעות הערב. הטקס יכלול חלק אומנותי: קטעי ריקוד של מגמת המחול. קטע של ריקוד עם בהדרכת מדריך מקצועי וקטעי שירה ונגינה ע"י ההרכב המוזיקלי של בית הספר.

יחידה שלישית: משוב

יום למחרת הטקס, שיעור של משוב רגשי אחרי חווית הטקס.

- אילו רגשות עלו בזמן הטקס
- רגע שריגש אתכם במיוחד
- מה הייתם משנים?
- האם יש ביקורת?
- מה עורר בכם גאווה?
- מי מבין מדליקי המשואות עורר בכם השראה?

ישיבת צוות מחנכים:

דיון בישיבת צוות על המשוב עם התלמידים.
העברת סיכום הישיבה לוועדת טקס משואות.

ישיבת סיכום של וועדת משואות:

דיון בממצאים והסקת מסקנות לגבי השנה הבאה.
בחירת נושא מרכז לשנה הבאה.

מערך שיעור: תוכנית פעילות מארג לשנת הלימודים תשע"ו תעודת זהות ומגילת העצמאות

שכבת יב' - אהבת הארץ

מערך א: ברור המושג: אהבת הארץ

ניתן לפי הזמן והכיתה לבחור בין שתי הפעילויות המוצאות:

פעילות א' - אסוציאציות ותחושות המנחה יבקש מהמשתתפים בסבב לציין אילו אסוציאציות, תחושות, מחשבות ורגשות מעלה בהם הביטוי אהבת הארץ. כדאי ונכון להאיר על השונות בין האמירות השונות: טיול, בית, שירות צבאי, געגוע, מחויבות, מורכבות, מחלוקת.

פעילות ב' - המנחה יפזר במרכז הכיתה ציטוטים ובהם הגדרות שונות לביטוי אהבת הארץ. כל תלמיד יתבקש לבחור בציטוט המגדיר לדעתו בצורה הטובה ביותר את הביטוי (נספח 1)

שאלות לדיון במליאה או בקבוצות קטנות:

4. מדוע בחרת את הציטוט? האנחה יקיים סבב בין התלמידים
5. טכנולוגיות הציטוטים הלונות הן האופן שבו ניתן לאהוב את הארץ? בתום הסבב כדאי להדגיש שהאופנים מגוונים מאוד: ביקורת, מחאה, נאמנות, פטריוטיות, נתינה, התמסרות, לאומיות, דתיות, נוסטלגיה וכיו"ב
6. האם ניתן לחשוב על אופנים / ביטויים נוספים לאהבת הארץ שלא באו לידי ביטוי בציטוטים? (דאגה לאיכות הסביבה, מעורבות חברתית ועוד)
7. באיזה אופן, אם בכלל, אהבת הארץ יכולה להיות מכנה משותף לכלל אזרחי ישראל? לחילופין: האם לדעתכם התייחסויות שונות של פרטים וקבוצות למושג אהבת הארץ עלולות לערער את הבסיס לסולידריות החברתית וליצור קרע בחברה?
8. האם חשוב לאזרחי ישראל יחולו אהבה לארץ? ואיפה?
9. באיזה אופן אהבת הארץ היא תנאי הכרחי לקיומה של מדינת ישראל?

מערך ב': האם ניתן לחנך לאהבת הארץ?

פעילות א': אהבת הארץ כתכלית המעוגנת בחוק החינוך הממלכתי

הסבר: בין המטרות שקבע המחוקק ב"חוק חינוך ממלכתי" נמצאת המטרה הבאה: "לחנך אדם להיות אוהב אדם, אוהב עמו ואוהב ארצו"

שאלות לדין במליאה:

1. מדוע לדעתכם קבע המחוקק את המטרה הזו כמטרה ראשונה?
2. האם ניתן לחנך לאהבת הארץ? כיצד?
3. האם זה תפקידה של מערכת חינוך ממלכתית במדינה דמוקרטית?

פעילות ב': דמויות להמחשת ערך אהבת הארץ.

שאלות לדין בקבוצות או במליאה:

1. אילו דמויות מן ההיסטוריה ממחישות עבורכם את ערך אהבת הארץ? אפשר לכוון את הדיון לדמויות מתוך תוכנית הלימודים בהיסטוריה. דוגמאות: הרצל, המשוררת רחל, יוסף טרומפלדור, יצחק רבין, תורמים מחו"ל ועוד.

יש לדון בהיבטים הבאים:

- מה עשו הדמויות בנושא אהבת הארץ?
האם יש הבדל ברמת חשיבות העשייה בין הדמויות השונות?
האם ניתן לאהוב את הארץ גם אם חיים מחוצה לה?

פעילויות מעשיות במהלך השנה:

4. יום חילות - יתקים בספטמבר אוקטובר
5. מסע בעקבות לוחמים - יתקים באוקטובר
6. פאנל בוגרים - יתקים במרץ.
7. הכנה ואירגון המיפגש עם החילים בוגרי בית הספר בתום טקס יום הזיכרון

נספח 1: ציטוטים בנושא אהבת הארץ

1. "אין אהבת הארץ ללא ידיעת הארץ, ואין ידיעת הארץ ללא מגע בלתי אמצעי איתה. בלי ללכת בה, לחוש אותה, לנשום אותה, להזיע בה, לכאוב ולשמוח בה.....(מטייל)
2. "יהודי בישראל הוא כאדם בביתו, היכול להסתובב בנעלי בית, בעוד אשר בכל מקום אחר עליו ללכת תמיד כאילו בהרגשה שעליו לענווד עניבה, להסתיר חלק מן האינטימיות שבו" (שולמית אלוני)
3. "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲלֶה מִזֶּה אֶתְּהָ אֶתְּהָ וְהָעָם אֲשֶׁר הָעֲלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיֵּעֶקֶב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְּנָהּ" (ספר שמות פרק ל"ג פסוק א)
4. "אז עמוס ערכים, מלא תובנות, הוא אוסף את עצמו, מתחיל לעשות, מקים עמותות, משתתף בהפגנות. כמה הפתרון נמצא ממש סביב הפינה, וכמה קל יהיה, רק אם נרצה, לשנות את התמונה". ("אני מאמין", הדג נחש)
5. אהבת הארץ שלי נובעת מתחושת השייכות שלי לעם היהודי ולארץ ישראל ההיסטורית.
6. ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קניין חיצוני לאומה... ארץ ישראל היא חטיבה עצמאית קשורה בקשר חיים עם האומה (הרב קוק, "אורות" עמ' ט)

7. אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת
רק מילה בעברית חודרת
אל עורקיי, אל נשמתי
בגוף כואב, בלב רעב

כאן הוא ביתי (מילים: אהוד מנור, לחן: קורין אלאל)

8. גם אני נולדתי בארץ הזאת והלכתי לאורכה ולרוחבה, גם אבי חלם על הארץ הזאת
הרבה שנים לפני שהוא בא, גם אני ניגנתי בארץ הזאת שירים שנבטו מאדמתה, גם אני
הגנתי על הארץ הזאת אם הסכמתי או לא הלכתי אתה (עוזי חיטמן)

9. כל מקום שאני הולך אני הולך לארץ ישראל (רבי נחמן מברסלב)

10. אין דבר, טוב למות בעד ארצינו (יוסף טרומפלדור)

11. אני אוהב/ת את הארץ כי כאן אני חש/ה ביטחון.

12. "אני מעדיף לחיות כאן תוך לחימה מתמשכת מלהיות חלק מן העם היהודי הנודד...
מכיון שאין לי כוונות לספר לנכדים שלי על מדינת ישראל כעל אפיזודה חולפת וקצרה אני
מתכוון להיאחז כאן בכל הכוח" (יונתן נתניהו)

13. "אנחנו הבית של כל יהודי בעולם, אנחנו המיקלט, אנחנו גם האחריות" (יצחק רבין).

מקצועיות אכפתיות והשקעה מא"ה אחוזי צמיחה מניעים להצלחה

